

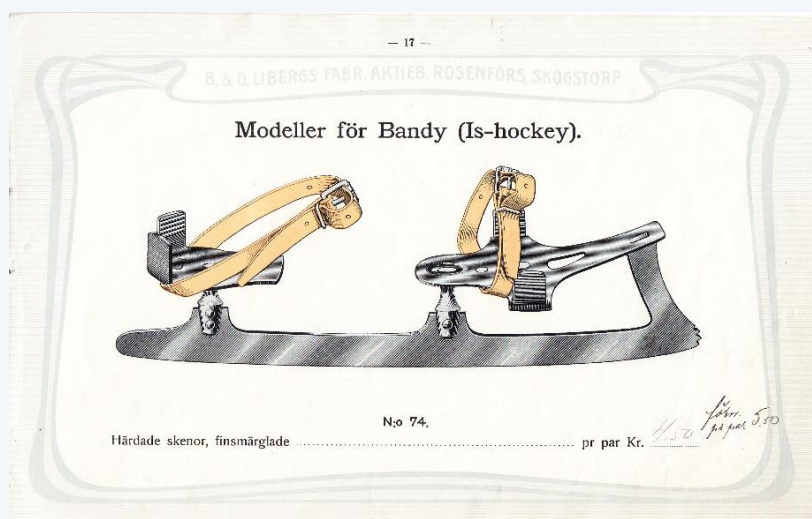
På hal is

Av Helena Karlsson

Långfärdsåkning, bandy och konståkning. Med skridskor på fötterna går det att ta sig för med mycket roligt – även om förutsättningarna för sådant utomhussportande inte varit de allra bästa den här vintern (2015).

I ett vinterland som Sverige har skridskoåkning en lång historia. Arkeologiska fynd visar att skridskor gjorda av benbitar användes redan på bronsåldern. Det var emellertid först i och med järnskridskons tillkomst under 1500-talet som skridskoåkning fick en mer praktisk betydelse. Smidda järnskenor fastsatta på en träplatta surrad under foten gjorde skridskon till ett användbart forskaffningsmedel i kust- och skärgårdsbygder liksom på insjöar och åar. I mitten av 1800-talet kom skridskor helt i metall, en inte alltför ovanlig produkt hos de smidesföretag som växte fram i och med industrialiseringen.

En av Skandinaviens första skridskofabriker låg faktiskt i Sörmland, närmare bestämt i Skogstorp. Där startade bröderna Bernhard och Oskar Liberg år 1861 gemensamt bolag invid forsen i Rosenfors. Här tillverkades strykjärn, sablar och bajonetter, men det var företagets skridskor som väckte störst intresse från omvärlden. Det sägs bland annat att de under 1890-talet var så väl ansedda att de fick ett hedersomnämmande i en internationell facktid-

skrift, som skrev att det fanns ”två saker som var oöverträffade i världen, nämligen Eiffeltornet i Paris och Libergs stålsko från Eskilstuna”!

Bandyskridsko år 1911. B & O Libergs Fabriks ABs arkiv, Arkiv Sörmland

Verksamheten i Rosenfors övertogs i början av 1920-talet av Eskilstuna Jernmanufaktur AB (Jernbolaget), som därmed kunde inkludera skridskor i sitt stora produktsortiment. Arvet efter Libergs levde dock kvar, bland annat

genom modellnamn som ”Libergs special”. Under 1950-talet flyttades all tillverkning från Rosenfors till Jernbolagets anläggning vid Tunafors. Skridskor försvann så småningom ur produktionen.

Hulda Larsson paketerar skridskor år 1952. Foto: Tages Foto. Eskilstuna Jernmanufaktur ABs arkiv, Arkiv Sörmland

Det är emellertid inte bara genom sin tillverkning som Sörmland utmärkt sig, också inom själva skridskosporten har länet skördat framgångar.

Vem minns inte Tomas Gustafssons framfart under 1980-talet på isbanor runt om i världen? Med inte mindre än tre olympiska guld och två världsrekord på meritlistan är denne katrineholmsfödde och eskilstunafostrade skridskoåkare Sveriges mest framgångsrika någonsin.

Skridskolandskamp mellan Sverige och Sovjet på Tunavallen i Eskilstuna år 1953. Foto: Forsslund-Aarni. Arkiv Sörmland

Sörmländskt distriktsmästerskap i konståkning, tidigt 1950-tal. Foto: Forsslund-Aarni. Arkiv Sörmland

Också inom bandysporten har sörmlänningarna haft stora framgångar. Det brukar till exempel sägas att det var bandyn som på allvar satte Katrineholm på den svenska idrottskartan. Under 1970-talet var den anrika klubben

Katrineholms SK (grundad år 1919) Sveriges mest framgångsrika inom bandysporten med fantastiska resultat på både herr- och damsidan. Herrlaget blev svenska mästare åren 1969, 1970 och 1972 och stod som seriesegrare 1969, 1971, 1972, 1974-1976. Laget var känt för sitt snabba anfallsspel, vilket bidrog till succén. Också på damsidan utmärkte sig klubben med SM-guld både 1974 och 1975.

En sörmländsk rival i högsta serien hade katrineholmarna i "Brukets Blå", bandylaget från Hälleforsnäs IF. Det var faktiskt i en match de båda lagen emellan som publikrekordet på 7 826 personer sattes på Edströmsvallen i Hälleforsnäs år 1958. Publiktrycket var stort även annars i orten där det mesta kretsade kring bandyn och bruket. Smeknamnet "Brukets Blå" ger en antydning om den starka kopplingen mellan laget och bruket, där många av spelarna arbetade. För orten fyllde bandyn länge en viktig sammanhållande

funktion, även om de verkliga toppresultaten på planen uteblev.

Bandyn har traditionellt haft ett starkt fäste i Sörmland med lag som Katrineholms SK och Hälleforsnäs IF i högsta serien. Foto: Forsslund-Aarni. Arkiv Sörmland

Under senare år har främst långfärdsskridskor ökat i popularitet, inte minst i Sörmland där landskapet ger möjligheter till utflykter i både kustnära miljö och på insjöar. Många kommuner har idag även egna ishallar och spolade utomhusbanor som gör det möjligt för nya generationer att upptäcka skridskoåkningens tjusning.